EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 9. 7. 2019
COM(2019) 311 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o uplatňovaní smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/62/EÚ z 15. mája 2014 o trestnoprávnej ochrane eura a ostatných mien proti falšovaniu, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV

1. Úvod

1.1. Kontext

Smernica 2014/62/EÚ[1] (ďalej len „smernica“) o trestnoprávnej ochrane eura a ostatných mien proti falšovaniu bola prijatá 15. mája 2014. Členské štáty museli uviesť do účinnosti potrebné vnútroštátne opatrenia na dosiahnutie súladu s touto smernicou do 23. mája 2016.

Smernica bola prijatá na základe článku 83 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ, ktorá poskytuje právny základ na stanovenie *„minimáln[ych] pravid[iel] týkajúc[ich] sa vymedzenia trestných činov a sankcií v oblastiach obzvlášť závažnej trestnej činnosti s cezhraničným rozmerom vyplývajúcim z povahy alebo dôsledkov týchto trestných činov alebo z osobitnej potreby bojovať proti nim na spoločnom základe“*.

Touto smernicou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV [2] (ďalej len „rámcové rozhodnutie“) o zvýšenej ochrane pred falšovaním prostredníctvom pokút a ďalších trestných sankcií v súvislosti so zavádzaním eura.

Cieľom rámcového rozhodnutia bolo doplniť ustanovenia Ženevského dohovoru z roku 1929 na území Európskej únie. V Ženevskom dohovore sa stanovujú pravidlá na zabezpečenie toho, aby sa za trestné činy falšovania mohli uložiť prísne trestné sankcie a iné sankcie, ako aj pravidlá o súdnej právomoci a spolupráci. Od čias ratifikácie Ženevského dohovoru schváleného 20. apríla 1929 došlo k určitému stupňu aproximácie vnútroštátnych právnych predpisov na boj proti falšovaniu meny.

1.2. Účel a hlavné prvky smernice

Touto smernicou sa dopĺňa Ženevský dohovor a uľahčuje sa jeho uplatňovanie členskými štátmi, keďže vychádza z rámcového rozhodnutia a dopĺňa ho o ďalšie ustanovenia o úrovni sankcií, nástrojoch vyšetrovania a o analýze, zisťovaní a odhaľovaní falzifikátov eurobankoviek a euromincí počas súdnych konaní.

Dánsko a Spojené kráľovstvo sa nezúčastnili na prijatí smernice a nepodliehajú jej uplatňovaniu, a to v súlade s Protokolom č. 22, pokiaľ ide o Dánsko, a s Protokolom č. 21, pokiaľ ide o Spojené kráľovstvo. Írsko sa na prijatí smernice zúčastnilo.

Smernica sa vzťahuje nielen na euro, ale aj na iné meny, zatiaľ čo niektoré jej prvky sa vzťahujú len na euro (článok 8 ods. 2 a článok 10).

[1] Ú. v. EÚ L 151, 21.5.2014, s. 1.
[2] Ú. v. ES L 140, 14.6.2000, s. 1.

Hlavnými prvkami smernice sú:

- kriminalizácia v podstate troch typov konania, a to „výroby“, „distribúcie“ a „prípravy na trestný čin“, ako je výroba ochranných prvkov (článok 3),
- ustanovenia o sankciách, ktorými sa zavádza najvyššia sankcia v trvaní najmenej piatich rokov za distribúciu a najvyššia sankcia v trvaní najmenej ôsmich rokov za výrobu falšovanej meny (článok 5),
- zásada teritoriality a extrateritoriálna právomoc (článok 8),
- ustanovenie, ktorým sa členské štáty zaväzujú, aby zabezpečili možnosť využívať určité nástroje vyšetrovania (článok 9),
- ustanovenie, ktorým sa členské štáty zaväzujú, aby zabezpečili, že národné centrá pre analýzy a národné centrá pre analýzu mincí môžu analyzovať falzifikáty eurobankoviek aj počas prebiehajúcich súdnych konaní na účely odhaľovania ďalších falzifikátov (článok 10).

1.3. Rozsah správy

V správe sa posudzuje uplatňovanie smernice v súlade s článkom 12 smernice, podľa ktorého musí Komisia predložiť Európskemu parlamentu a Rade správu, v ktorej posúdi rozsah, v akom členské štáty prijali potrebné opatrenia na dosiahnutie súladu so smernicou.

Opis a analýza uvedené v tejto správe vychádzajú najmä z informácií, ktoré členské štáty poskytli Komisii prostredníctvom oznámenia vnútroštátnych opatrení na transpozíciu smernice[3].

Správa sa zameriava na opatrenia, ktoré členské štáty doteraz prijali na vykonávanie smernice prostredníctvom transpozície do vnútroštátneho práva. Posudzuje sa v nej, či členské štáty v primeranom čase vykonali smernicu a či vnútroštátne právne predpisy dosahujú ciele a plnia požiadavky smernice.

V čase prípravy tejto správy všetky členské štáty okrem Írska oznámili transpozíciu.

2. Všeobecné posúdenie

Hlavným cieľom Komisie je zaistiť, že všetky členské štáty transponujú požiadavky smernice do svojho vnútroštátneho práva, aby sa zaručilo, že euro a všetky ostatné meny, ktorých obeh je zákonne povolený primeraným spôsobom, sú účinne a efektívne chránené trestnoprávnymi opatreniami vo všetkých členských štátoch.

[3] Po uplynutí lehoty na transpozíciu 23. mája 2016 bolo deväť členských štátov, ktoré buď neoznámili žiadne transpozičné opatrenia, alebo oznámili iba čiastočnú transpozíciu. Komisia preto zaslala týmto členským štátom formálne výzvy buď v súvislosti s neoznámením, alebo s čiastočným oznámením.

Komisia začala posudzovať súlad vnútroštátnych opatrení so smernicou ihneď po oznámení opatrení členskými štátmi.

Väčšina členských štátov správne transponovala články 3 a 4 smernice o kriminalizácii určitých trestných činov, ustanovenia článku 5 o sankciách, ktorými sa zavádza najvyššia sankcia v trvaní najmenej piatich rokov za distribúciu a najvyššia sankcia v trvaní najmenej ôsmich rokov za výrobu falšovanej meny, ako aj ustanovenie článku 9, ktorým sa členské štáty zaväzujú, aby zabezpečili možnosť využívať určité nástroje vyšetrovania.

Zaznamenali sa však viaceré opakujúce sa problémy s transpozíciou:

- Pokiaľ ide o článok 3 ods. 1 písm. d) smernice, ktorý sa týka prípravy na trestný čin, príprava na trestný čin nebola transponovaná do vnútroštátneho práva ako samostatný (*sui generis*) trestný čin. Vo viacerých členských štátoch sa príprava na trestný čin namiesto toho považovala za pokus o trestný čin výroby. To by znamenalo úmysel spáchať trestný čin výroby ako ďalší základný prvok prípravy na trestný čin. V smernici sa však tento prvok nevyžaduje.
- Ďalším – menej častým, ale dôležitým – opakujúcim sa problémom je transpozícia článku 5 smernice, ktorý sa týka minimálnych najvyšších sankcií za trestné činy vymedzené v článkoch 3 a 4. Niektoré členské štáty v rozpore so smernicou stanovili samostatné kategórie menej závažných alebo drobných foriem trestných činov vymedzených v článkoch 3 a 4 smernice, v prípade ktorých sankcie zostali pod úrovňou požadovanou v smernici.
- Okrem toho veľká väčšina členských štátov, ktorých menou je euro, netransponovala článok 8 ods. 2 písm. b) smernice, v ktorom sa od členských štátov, ktorých menou je euro, vyžaduje, aby určili právomoc v prípadoch, keď sa na ich území odhalili sfalšované eurobankovky alebo eurominca, ale trestné činy vymedzené v článkoch 3 a 4 sú spáchané mimo ich územia.
- Navyše veľká väčšina členských štátov nedostatočne transponovala článok 10 smernice o prenose zhabanej sfalšovanej meny do národného centra pre analýzy/národného centra pre analýzu mincí. Najmä oneskorenia pri poskytovaní vzoriek falzifikátov, identifikácia orgánu povinného ich poskytnúť a účel poskytnutia (analyzovať, identifikovať a odhaľovať ďalšie falšovanie meny) neboli často riadne transponované,
- Článok 11 smernice o štatistike takmer žiadny členský štát vôbec netransponoval.

Vzhľadom na uvedené problémy so súladom a problémy uvedené v oddiele 3 Komisia prijme všetky vhodné opatrenia na zabezpečenie súladu so smernicou v celej Európskej únii vrátane, v prípade potreby, začatia konania o nesplnení povinnosti podľa článku 258 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

Oddiel 3 obsahuje posúdenie týkajúce sa problémov s transpozíciou výlučne v súvislosti s prvkami samotného ustanovenia. Nepriame problémy s transpozíciou, ktoré sa vyskytujú v súvislosti s ustanoveniami s krížovým odkazom, ako je odkaz v článkoch 4 a 5 na článok 3, sa riešia v rámci ustanovení s krížovým odkazom.

3. Konkrétne body posúdenia

3.1. Vymedzenie pojmov (článok 2)

V článku 2 sa na účely smernice vymedzujú pojmy „mena“ a „právnická osoba“. Všetky členské štáty prijímajú vymedzenia týchto pojmov. Ak vo vnútroštátnom práve neexistujú výslovné vymedzenia, používa sa vo vnútroštátnych právnych predpisoch pojem „mena“ alebo „peniaze“. Niekoľko členských štátov používa pojem „peniaze“ namiesto pojmu „mena“. Podobne, pokiaľ ide o pojem „právnická osoba“, tento pojem existuje vo všetkých členských štátoch a vo vnútroštátnom práve väčšiny členských štátov je tento pojem výslovne vymedzený. Väčšina členských štátov v súlade so smernicou výslovne vylučuje štáty, orgány verejnej moci a verejné medzinárodné organizácie z vymedzenia pojmu „právnická osoba“.

3.2. Trestné činy (článok 3)

V článku 3 sa členským štátom ukladá povinnosť zabezpečiť kriminalizáciu troch hlavných typov trestných činov, ak sú spáchané úmyselne:

1. trestné činy „výroby“: článok 3 ods. 1 písm. a) falšovanie alebo pozmeňovanie meny;
2. trestné činy „distribúcie“: článok 3 ods. 1 písm. b) podvodné uvádzanie falšovanej meny do obehu; a písm. c) dovoz, vývoz, preprava, prijatie alebo získanie falšovanej meny s cieľom uviesť ju do obehu s vedomím, že ide o falšovanú menu;
3. trestné činy „prípravy na trestný čin“: článok 3 ods. 1 písm. d) vyrobenie, prijatie, získanie alebo prechovávanie i) prostriedkov výhradne prispôsobených na falšovanie alebo pozmeňovanie meny; ii) ochranných prvkov.

Vo vnútroštátnom práve všetkých členských štátov sa podľa smernice pre spáchanie trestného činu vyžaduje úmysel. V smernici sa od členských štátov nevyžaduje, aby považovali typy činov spáchané z nedbanlivosti za trestné. Žiadne vnútroštátne právo členského štátu nezahŕňa formy trestných činov opísaných v smernici spáchaných z nedbanlivosti.

3.2.1. Trestné činy výroby – článok 3 ods. 1 písm. a)

V článku 3 ods. 1 písm. a) sa stanovuje, že akékoľvek falšovanie alebo pozmeňovanie meny bez ohľadu na použité prostriedky je trestné ako trestný čin.

Toto ustanovenie transponovala väčšina členských štátov správne. Väčšina členských štátov výslovne netransponovala znenie smernice: pokiaľ ide o prvý prvok, „falšovanie“, použili sa tieto synonymá: sfalšovať, falzifikovať, vytvoriť falošnú menu, vyrábať, imitovať a reprodukovať. Prvok „pozmeňovanie“ sa v niektorých prípadoch transponoval ako: falzifikovať, sfalšovať, falšovať. V niektorých prípadoch sa použil len jeden všeobecný pojem zahŕňajúci obe činnosti, napríklad falšovanie, výroba.

Niektoré členské štáty pridali k základným prvkom vnútroštátneho trestného činu aj prvok priameho úmyslu pokračovať v konaní. Tieto členské štáty požadujú – popri falšovaní meny – zahrnutie úmyslu „uviesť falšovanú menu do obehu ako skutočnú a nepozmenenú“, „uviesť (falšovanú menu) do obehu ako originálnu alebo platnú“, „poskytnúť ju ako zákonné platidlo“, „uviesť (falšovanú menu) do obehu“, „používať ju ako zdanlivo zákonnú a pravú“, „uviesť ju do obehu“ a „uvádzať do obehu“.

Zistili sa dva problémy s transpozíciou: jeden členský štát kriminalizoval iba rozsiahle hodnoty falšovanej meny (hodnotu desaťkrát vyššiu, ako je minimálna mesačná mzda v danom členskom štáte). Iný členský štát kriminalizoval iba pozmeňovanie meny, ktoré vedie k zvýšeniu hodnoty.

3.2.2. Trestné činy distribúcie – článok 3 ods. 1 písm. b)

Podľa článku 3 ods. 1 písm. b) podvodné uvádzanie falšovanej meny do obehu je trestné ako trestný čin, ak je spáchané úmyselne.

Prevažná väčšina členských štátov transponovala toto ustanovenie smernice. V mnohých členských štátoch sa terminológia používaná v transponujúcich právnych predpisoch mierne líši od smernice: namiesto pojmu „uviesť do obehu“ sa často používa pojem „pustiť do obehu“ alebo „dať do obehu“. Iné členské štáty používali pojmy „obchodovať s“ a „distribuovať“, „prevádzať“, „šíriť“ alebo „používať“.

Problémy s transpozíciou sa vyskytujú v dvoch členských štátoch: jeden členský štát obmedzuje kriminalizáciu na prípady, keď je falšovaná mena uvedená do obehu a páchateľ vie, že získal falšovanú menu predtým, ako ju pustí do obehu. Toto je dodatočná podmienka, ktorá obmedzuje rozsah pôsobnosti ustanovenia, ktoré okrem toho nemožno odôvodniť tým, že sa naň vzťahuje možnosť podľa článku 5 ods. 5. V inom členskom štáte je kriminalizácia podmienená hodnotou distribuovaných falzifikátov, ktoré musia mať hodnotu najmenej desiatich minimálnych platov.

3.2.3. Trestné činy distribúcie – článok 3 ods. 1 písm. c)

Podľa článku 3 ods. 1 písm. c) dovoz, vývoz, preprava, prijatie alebo získanie falšovanej meny s cieľom uviesť ju do obehu s vedomím, že ide o falšovanú menu, je trestné ako trestný čin, ak je spáchané úmyselne.

Veľká väčšina členských štátov toto ustanovenie transponovala. Mnohé prvky ustanovenia nie sú vždy doslovne alebo výslovne transponované. Namiesto toho sa v mnohých prípadoch používa iná formulácia alebo širšia terminológia, ktorá zahŕňa niekoľko jednotlivých činností opísaných v smernici.

Problémy so súladom sa objavili v troch členských štátoch, ktoré vôbec nezahrnuli prvky dovozu, vývozu, prijatia alebo získania.

Požiadavka páchania „s vedomím, že ide o falzifikát“ bola výslovne transponovaná v dvoch členských štátoch. V ostatných členských štátoch tento prvok vyplýva zo širšieho kontextu, ktorý zohľadňuje aj všeobecné ustanovenia vnútroštátneho trestného práva.

3.2.4. Príprava na trestný čin – článok 3 ods. 1 písm. d)

Podľa článku 3 ods. 1 písm. d) podvodné vyrobenie, prijatie, získanie alebo prechovávanie i) náčinia, článkov, počítačových programov a údajov a akýchkoľvek ďalších prostriedkov výhradne prispôsobených na falšovanie alebo pozmeňovanie meny; ii) alebo ochranných prvkov, ako sú hologramy, vodoznaky alebo ďalšie prvky meny, ktoré slúžia na ochranu pred falšovaním, je trestné ako trestný čin, ak je spáchané úmyselne.

V smernici sa vyžaduje, aby sa príprava na trestný čin podľa článku 3 ods. 1 písm. d) transponovala ako samostatný trestný čin, čo znamená, že sa na ňu nemôže vzťahovať všeobecné ustanovenie o pomoci, podnecovaní, pokuse alebo navádzaní alebo odkaz na hlavné trestné činy uvedené v článku 3 smernice. Dvanásť členských štátov netransponovalo žiadny z trestných činov uvedených v článku 3 ods. 1 písm. d) smernice ako samostatné trestné činy, ale vyžaduje, aby boli spáchané aj hlavné trestné činy výroby a distribúcie stanovené v článku 3. Jeden členský štát vôbec netransponoval článok 3 ods. 1 písm. d).

Pokiaľ ide o „podvodné vyrobenie, prijatie, získanie alebo prechovávanie“, problémy sa vyskytujú v dvoch členských štátoch, pričom v jednom prípade sa na prvky „prijatie a získanie“ plne nevzťahuje pojem „obstaranie si“ a v druhom prípade sa tieto prvky vôbec neuvádzajú vo vnútroštátnych právnych predpisoch a nemožno ich odvodiť.

Popri probléme, že článok 3 ods. 1 písm. d) smernice nebol transponovaný ako samostatné trestné činy, niektoré členské štáty majú problémy, pokiaľ ide o zarážku i) článku 3 ods. 1 písm. d).

3.2.5. Použitie legálnych zariadení – článok 3 ods. 2

Podľa článku 3 ods. 2 sa trestná zodpovednosť za konanie uvedené v článku 3. ods. 1 písm. a), b) a c) rozširuje na prípady, keď sa na výrobu meny používajú legálne zariadenia alebo materiály, ale boli porušené práva alebo podmienky, za akých môžu príslušné orgány bankovky alebo mince vydávať.

Zatiaľ čo väčšina členských štátov transponovala toto ustanovenie, väčšinou výslovne, štyri členské štáty toto ustanovenie netransponovali. Niekoľko ďalších vnútroštátnych transpozičných opatrení členských štátov je nejasných, keďže sa v nich neodkazuje na porušovanie práv alebo podmienok, za akých môžu príslušné orgány vydávať bankovky alebo mince, alebo neobsahujú odkaz na všetky konania uvedené v článku 3 ods. 1 písm. a), b) a c) smernice. Niektoré členské štáty v rozpore so smernicou obmedzujú trestnú zodpovednosť na konanie osôb, ktoré sú oprávnené vyrábať zákonnú menu.

3.2.6. Ešte nevydané bankovky a mince – článok 3 ods. 3

Podľa článku 3 ods. 3 musia byť všetky formy konania uvedené v článku 3 ods. 1 a 2 smernice trestné aj v prípade bankoviek a mincí, ktoré ešte neboli vydané, ale sú určené do obehu ako zákonné platidlo.

Väčšina členských štátov transponovala toto ustanovenie, väčšinou výslovne. Päť členských štátov vôbec netransponovalo toto ustanovenie.

3.3. Navádzanie, pomoc, podnecovanie a pokus (článok 4)

V článku 4 ods. 1 sa stanovuje kriminalizácia navádzania, pomoci a podnecovania v súvislosti so všetkými trestnými činmi podľa článku 3 smernice.

Podľa článku 4 ods. 2 musí byť aj pokus trestný ako trestný čin, ale len vo vzťahu k trestným činom výroby a distribúcie, teda nie pokiaľ ide o prípravu na trestný čin.

Väčšina všeobecných častí ustanovení príslušných trestných zákonov členských štátov je v súlade s týmito požiadavkami. Len niekoľko členských štátov zahrnulo osobitný odkaz na kriminalizáciu pokusu o spáchanie každého jedného trestného činu, ako sa uvádza v smernici.

3.4. Sankcie voči fyzickým osobám (článok 5)

V článku 5 ods. 1 sa stanovuje povinnosť členských štátov zabezpečiť účinné, primerané a odrádzajúce trestné sankcie pre všetky formy trestných činov podľa článkov 3 a 4 smernice.

Podľa článku 5 ods. 2 sa trestné činy uvedené v článku 3 ods. 1 písm. d) (**príprava na trestný čin**), v článku 3 ods. 2 a v článku 3 ods. 3 vo vzťahu ku konaniu uvedenému v článku 3 ods. 1 písm. d) trestajú najvyššou sankciou, a to odňatím slobody.

Podľa článku 5 ods. 3 sa trestné činy uvedené v článku 3 ods. 1 písm. a) (**trestné činy výroby**) a v článku 3 ods. 3 vo vzťahu ku konaniu uvedenému v článku 3 ods. 1 písm. a) trestajú najvyššou sadzbou trestu odňatia slobody v trvaní najmenej ôsmich rokov.

Podľa článku 5 ods. 4 sa trestné činy uvedené v článku 3 ods. 1 písm. b) a c) (**trestné činy distribúcie**) a v článku 3 ods. 3 vo vzťahu ku konaniu uvedenému v článku 3 ods. 1 písm. b) a c) trestajú najvyššou sadzbou trestu odňatia slobody v trvaní najmenej piatich rokov.

3.4.1. Účinné, primerané a odrádzajúce sankcie – článok 5 ods. 1

Súlad s článkom 5 ods. 1 sa posudzoval podľa:

a) úrovne sankcií rovnocenných trestných činov, ako je falšovanie bezhotovostných platobných prostriedkov alebo pranie špinavých peňazí;
b) iných druhov trestných činov v príslušnom vnútroštátnom práve, ktorým sa stanovuje rovnaká úroveň sankcií.

Všetky členské štáty splnili tieto všeobecné hodnotiace opatrenia. Účinné, primerané a odrádzajúce sankcie podľa smernice si však vyžadujú aj súlad s úrovňou sankcií podľa článku 5 ods. 2 až 4.

3.4.2. Najvyššia sankcia odňatia slobody za prípravu na trestný čin – článok 5 ods. 2

Takmer všetky členské štáty stanovili trest odňatia slobody ako sankciu za prípravu na trestný čin.

3.4.3. Minimálna najvyššia sankcia v trvaní ôsmich rokov – článok 5 ods. 3

Pokiaľ ide o článok 5 ods. 3 – (trestné činy výroby), trinásť členských štátov správne transponovalo do vnútroštátneho práva smernicu, t. j. tieto členské štáty stanovili najvyššiu sadzbu trestu odňatia slobody v trvaní najmenej ôsmich rokov v niektorých prípadoch stanovených v smernici.

Problémy s transpozíciou sa vyskytujú v niekoľkých členských štátoch, ktoré stanovujú najvyššiu sankciu v trvaní najmenej ôsmich rokov len v prípade „závažných“ foriem trestného činu výroby a/alebo stanovujú najvyššie sankcie v trvaní menej ako ôsmich rokov v „menej závažných“ prípadoch a/alebo v prípadoch, v ktorých sa uplatňujú poľahčujúce okolnosti. Vymedzenie toho, čo sa považuje za „závažný“ prípad alebo „menej závažný“ prípad, pri ktorom sa uplatňujú poľahčujúce okolnosti, v niektorých z týchto členských štátov existujú a v iných zasa nie. V smernici sa v žiadnom prípade neobmedzuje najvyššia sankcia v trvaní ôsmich rokov len na určité (závažné alebo menej závažné) kategórie trestných činov uvedených v článku 5 ods. 3.

3.4.4. Minimálna najvyššia sankcia v trvaní piatich rokov – článok 5 ods. 4

Pokiaľ ide o článok 5 ods. 4 – (trestné činy distribúcie), jedenásť členských štátov konalo v súlade s ustanovením, t. j. stanovili najvyššiu sadzbu trestu odňatia slobody v trvaní piatich rokov za uvedené trestné činy distribúcie.

V niekoľkých členských štátoch sa vyskytli podobné problémy s transpozíciou, ako sa uvádza vyššie, v súvislosti s článkom 5 ods. 3: niektoré členské štáty stanovujú najvyššiu sadzbu trestu odňatia slobody v trvaní menej ako piatich rokov alebo stanovujú trest odňatia slobody v trvaní menej ako piatich rokov v prípade „menej závažných“ alebo „veľmi malých“ priestupkov, alebo v prípade „poľahčujúcich“ okolností. Jeden členský štát uplatňuje najvyššiu sadzbu trestu odňatia slobody v trvaní menej ako piatich rokov za trestné činy súvisiace s distribúciou falšovaných kovových mincí len v trvaní najviac šiestich mesiacov alebo v podobe pokuty a najviac jedného roka odňatia slobody. Jeden členský štát nestanovuje trest odňatia slobody za prijatie falšovanej meny.

3.4.5. Nepovinné ustanovenie (prijatie bez vedomia/poskytnutie s vedomím) – článok 5 ods. 5

Podľa článku 5 ods. 5, pokiaľ ide o trestné činy uvedené v článku 3 ods. 1 písm. b) (trestné činy distribúcie), môžu členské štáty stanoviť účinné, primerané a odrádzajúce trestné sankcie iné ako sankcie uvedené v článku 5 ods. 4 tohto článku vrátane pokút a odňatia slobody, ak

bola falšovaná mena prijatá bez vedomia, ale poskytnutá s vedomím, že ide o falzifikát. Túto možnosť využilo osemnásť členských štátov.

V členských štátoch, ktoré využili túto možnosť, možno uplatniť rôzne sankcie namiesto sankcií uložených v odseku 4, napríklad rôzne (nižšie) podmienky odňatia slobody, pokuty alebo iné formy obmedzení.

3.5. Zodpovednosť právnických osôb (článok 6)

V článku 6 ods. 1 sa stanovuje povinnosť členských štátov zabezpečiť, aby sa právnické osoby mohli brať na zodpovednosť za trestné činy uvedené v článkoch 3 a 4, ktoré spáchala v ich prospech akákoľvek osoba, ktorá má v rámci právnickej osoby konkrétne povinnosti:

a) právomoci zastupovať právnickú osobu;
b) právomoci prijímať rozhodnutia v mene právnickej osoby;
c) oprávnenia vykonávať kontrolu v rámci tejto právnickej osoby.

V článku 6 ods. 2 sa stanovuje zodpovednosť právnickej osoby aj v prípade, že trestný čin podľa článku 3 a 4 bol umožnený nedostatočnou kontrolou alebo dohľadom osoby uvedenej v článku 6 ods. 1.

V článku 6 ods. 3 sa stanovuje, že trestná zodpovednosť právnickej osoby nevylučuje trestnú zodpovednosť fyzickej osoby, ktorá spáchala trestný čin podľa článkov 3 a 4.

3.5.1. Zodpovednosť právnických osôb – článok 6 ods. 1

Všetky členské štáty majú zavedené systémy, ktorými sa zabezpečuje, že právnické osoby sa môžu brať na zodpovednosť za tieto trestné činy.

Veľká väčšina členských štátov obmedzila trestnú zodpovednosť právnických osôb na trestné činy spáchané osobami, ktoré majú v rámci právnickej osoby konkrétne povinnosti, a to v súlade so smernicou. Zatiaľ čo niekoľko členských štátov transponovalo smernicu doslovne alebo takmer doslovne, iné – namiesto opisu zodpovedností – sa rozhodli opísať pozície a funkcie v rámci právnickej osoby (napríklad riaditeľ, člen predstavenstva alebo štatutárneho orgánu, riadiaci pracovník a podobne). V týchto prípadoch sa podľa príslušných vnútroštátnych právnych predpisov príslušné pozície spájajú s právom alebo právomocou zastupovať právnickú osobu pri rozhodovaní a vykonávaní kontroly v rámci právnickej osoby.

Len niekoľko členských štátov si zvolilo veľmi všeobecné pojmy, ako „rozhodujúce osoby“, „zodpovedné osoby“, „osoby konajúce v mene právnickej osoby“ alebo uplatnili „doktrínu primeraného prisudzovania“ na účely stanovenia zodpovednosti právnických osôb.

3.5.2. Trestná zodpovednosť právnických osôb v prípade nedostatočného dohľadu alebo kontroly – článok 6 ods. 2

Väčšina členských štátov transponovala článok 6 ods. 2.

3.5.3. Trestná zodpovednosť právnických osôb nevylučovať zodpovednosť fyzických osôb – článok 6 ods. 3

Veľká väčšina členských štátov transponovala článok 6 ods. 3.

3.6. Sankcie voči právnickým osobám (článok 7)

V článku 7 sa stanovuje, že členské štáty zavedú účinné, primerané a odrádzajúce sankcie pre právnické osoby, ktoré zahŕňajú trestné alebo iné pokuty. Členské štáty môžu stanoviť iné nepeňažné sankcie. V písmenách a) až e) tohto článku sa uvádza niekoľko možností takýchto dodatočných sankcií.

Súlad s článkom 7 sa posudzoval podľa:

a) úrovne sankcií rovnocenných trestných činov, ako je falšovanie bezhotovostných platobných prostriedkov alebo pranie špinavých peňazí;
b) iných druhov trestných činov v príslušnom vnútroštátnom práve, ktorým sa stanovuje rovnaká úroveň sankcií.

Pokiaľ ide o písmeno a), úroveň sankcií rovnocenných trestných činov by mala byť v rozsahu trestných činov falšovania podľa smernice. Pokiaľ ide o písmeno b), trestné činy, pri ktorých sa stanovuje rovnaká úroveň sankcií ako pri trestných činoch falšovania podľa smernice, by mali byť rovnaké alebo podobné ako trestné činy falšovania vzhľadom na závažnosť alebo nebezpečenstvo pre verejné statky či záujmy.

Ak – ako vo väčšine členských štátov – úroveň pokút nezodpovedala trestnému činu alebo obratu právnickej osoby a ak sa úroveň pokút považovala za nízku, zohľadnili sa nepovinné sankcie. Ak boli vo vnútroštátnom práve stanovené ďalšie kumulatívne sankcie (napr. vylúčenie z nároku na verejné dávky, súdne zrušenie právnickej osoby atď.) iné ako pokuty, systém sankcií v tomto členskom štáte sa v zásade považoval za systém, ktorý je v súlade s požiadavkami smernice.

Na základe týchto kritérií veľká väčšina členských štátov článok 7 smernice transponovala. Iba v jednom členskom štáte nezodpovedala úroveň pokút výhode získanej prostredníctvom trestného činu a nestanovili sa kumulatívne sankcie iné ako pokuty.

3.7. Právomoc (článok 8)

V článku 8 ods. 1 sa stanovuje povinnosť členských štátov určiť právomoc vo vzťahu k trestným činom uvedeným v článkoch 3 a 4 podľa:

a) zásady teritoriality (trestné činy spáchané úplne alebo čiastočne na území členského štátu);
b) zásady aktívnej personality (trestné činy spáchané štátnym príslušníkom členského štátu).

V článku 8 ods. 2 sa stanovuje extrateritoriálna právomoc a stanovuje sa v ňom povinnosť členských štátov, ktorých menou je euro, aby určili právomoc aj v prípade, ak je trestný čin spáchaný v zahraničí, prinajmenšom ak sa trestný čin vzťahuje na euro a

a) ak sa páchateľ nachádza na území daného členského štátu a nie je vydaný;
b) ak sa sfalšovaná mena nachádza na území členského štátu.

V druhom pododseku článku 8 ods. 2 sa stanovuje, že pokiaľ ide o trestné činy výroby [článok 3 ods. 1 písm. a)] a trestné činy súvisiace s trestnými činmi výroby (podľa článku 3 ods. 2 a 3 a článku 4), tieto členské štáty zabezpečia, aby ich extrateritoriálna právomoc nebola podmienená kriminalizáciou konaní na mieste, kde boli spáchané.

3.7.1. Zásada teritoriality – článok 8 ods. 1 písm. a)

Všetky členské štáty zaviedli zásadu teritoriality stanovenú v článku 8 ods. 1 písm. a) výslovnými všeobecnými ustanoveniami, podľa ktorých trestné činy spáchané úplne na ich území spadajú do ich právomoci. Vnútroštátne právo väčšiny členských štátov obsahuje výslovné ustanovenia, ktorými sa rozširuje právomoc aj na trestné činy spáchané „čiastočne“ na vnútroštátnom území. V iných členských štátoch, ktoré nerozlišujú medzi spáchaným „úplne“ alebo „čiastočne“, by sa dalo odvodiť pokrytie oboch možností.

Takmer všetky členské štáty správne transponovali zásadu aktívnej personality uvedenú v článku 8 ods. 1 písm. b). Členské štáty vo všeobecnosti vyžadujú, aby bol páchateľ v čase spáchania trestného činu štátnym príslušníkom. Niektoré členské štáty rozširujú svoju právomoc aj na osoby, ktoré získali svoju štátnu príslušnosť po spáchaní daného trestného činu.

Vyskytujú sa problémy týkajúce sa článku 8 ods. 1 písm. a), napríklad v prípade, keď sú v súlade s transponujúcim právnym predpisom konania spáchané čiastočne na vnútroštátnom území vylúčené z vnútroštátnej právomoci, ak sa páchateľ nachádza v zahraničí.

3.7.2. Extrateritoriálna právomoc – článok 8 ods. 2

Veľká väčšina členských štátov, ktorých menou je euro, transponovala článok 8 ods. 2 písm. a). Väčšina členských štátov výslovne poukázala na všetky prvky ustanovenia smernice vrátane skutočnosti, že páchateľ nie je vydaný. V ostatných členských štátoch sa existujúce ustanovenia o právomoci považujú za dostatočne rozsiahle, aby zahŕňali všetky prvky článku 8 ods. 2 písm. a).

Prevažná väčšina členských štátov vôbec netransponovala článok 8 ods. 2 písm. b).

Väčšina členských štátov transponovala druhý pododsek článku 8 ods. 2. V každom prípade je právomoc určená (či už výslovne alebo nie) bez ohľadu na to, či je trestný čin

kriminalizovaný v štáte, kde bol trestný čin spáchaný, alebo či bola v prípade trestných činov uvedených v smernici stanovená výslovná výnimka zo všeobecnej zásady obojstrannej trestnosti, ktorá sa transponovala do vnútroštátneho práva.

Problémy s transpozíciou sa vyskytujú v niektorých členských štátoch, ktoré uplatňujú zásadu obojstrannej trestnosti na trestné činy podľa smernice, teda vždy vyžadujú, aby konania boli trestným činom aj na mieste, kde boli spáchané. V inom členskom štáte je požiadavka obojstrannej trestnosti vyňatá, len ak trestný čin porušuje záujmy členských štátov alebo ak páchateľa nie je možné vydať.

3.8. Nástroje vyšetrovania (článok 9)

V článku 9 sa členským štátom ukladá povinnosť prijať potrebné opatrenia, ktorými sa zabezpečí, aby osoby, jednotky alebo útvary zodpovedné za vyšetrovanie alebo stíhanie trestných činov uvedených v článkoch 3 a 4 mali prístup k účinným nástrojom vyšetrovania, napríklad k takým, ktoré sa používajú v prípadoch organizovanej trestnej činnosti alebo inej závažnej trestnej činnosti.

Vo väčšine členských štátov to závisí od úrovne sankcií, ktoré sú k dispozícii pre určitú kategóriu trestných činov, ako aj od toho, či možno použiť vyšetrovacie opatrenia, ktoré narušujú súkromie osôb v najvyššej miere, alebo nie. V právnych predpisoch ostatných členských štátov sa výslovne uvádzajú trestné činy, na ktoré sa vzťahujú určité vyšetrovacie opatrenia.

Vyšetrovacie opatrenia dostupné pre závažné trestné činy vo všetkých členských štátoch sú odpočúvanie správ, tajné sledovanie vrátane elektronického sledovania, monitorovanie bankových účtov a iné finančné vyšetrovania. V jednotlivých alebo vo viacerých členských štátoch existujú aj iné nástroje vyšetrovania v súlade s ich vnútroštátnymi právnymi predpismi.

Väčšina členských štátov toto ustanovenie transponovala. Problémy sa vyskytujú v prípade, keď sú určité nástroje vyšetrovania uplatniteľné na úverovú inštitúciu, poskytovateľov platobných služieb a iné hospodárske subjekty uvedené v článku 6 ods. 1 nariadenia 1338/2001, ale nie na iné „osoby“ (napr. fyzické a právnické osoby).

V niektorých členských štátoch sa na prípravu na trestný čin v zmysle článku 3 ods. 1 písm. d) smernice vôbec nevzťahujú opatrenia na vyšetrovanie závažných trestných činov alebo sa na ňu vzťahujú iba niektoré z dostupných opatrení na vyšetrovanie závažných trestných činov. Len málo členských štátov v rozpore so smernicou zaviedlo „drobné“ formy trestných činov podľa smernice, na ktoré sa podľa ich vnútroštátneho práva nevzťahuje používanie nástrojov vyšetrovania, ktoré sa používajú v prípadoch závažnej trestnej činnosti.

3.9. Povinnosť poskytovať sfalšované eurobankovky a euromince na analýzu a odhaľovanie falzifikátov (článok 10)

V článku 10 sa vyžaduje, aby príslušné orgány v členských štátoch umožnili národnému centru pre analýzy a národnému centru pre analýzu mincí v priebehu trestných konaní bezodkladne preskúmať sfalšované eurobankovky a euromince na účely analýzy, zisťovania a odhaľovania ďalších falzifikátov. Príslušné orgány by mali bezodkladne zabezpečiť poskytnutie potrebných vzoriek, a to najneskôr po prijatí konečného rozhodnutia vo veci príslušných trestných konaní.

Len sedem členských štátov transponovalo toto ustanovenie do svojho vnútroštátneho práva. Veľká väčšina členských štátov toto ustanovenie netransponovala primerane. Zatiaľ čo niektoré členské štáty toto ustanovenie vôbec netransponovali, väčšina členských štátov mala problémy s úplnou transpozíciou jednotlivých prvkov ustanovenia. Väčšina problémov s transpozíciou sa vyskytuje v súvislosti s i) omeškaním, v ktorom sa falšovaná mena musí poskytnúť a ii) účelmi (analýza, zisťovanie a odhaľovanie ďalších falzifikátov), na ktoré by sa falšovaná mena mala preskúmať.

3.10. Štatistika (článok 11)

V článku 11 sa stanovuje povinnosť členských štátov poskytovať štatistické údaje Európskej komisii aspoň každé dva roky.

Veľká väčšina členských štátov toto ustanovenie smernice buď vôbec netransponovala, alebo ho netransponovala primerane. V roku 2018 na žiadosť Komisie väčšina členských štátov poskytla štatistické materiály, ktoré sa nachádzajú v ich vnútroštátnych databázach. V niektorých členských štátoch by sa mohla ďalej zlepšiť presnosť štatistických údajov, ako aj koordinácia medzi orgánmi jednotlivých členských štátov na účely zhromažďovania týchto údajov.

4. Závery

Táto smernica bola zavedená s cieľom posilniť právny rámec ustanoveniami o úrovni sankcií, nástrojoch vyšetrovania a o analýze, zisťovaní a odhaľovaní falzifikátov eurobankoviek a euromincí počas súdnych konaní.

Smernicou sa vo všeobecnosti poskytuje pridaná hodnota EÚ zvyšovaním úrovne ochrany nielen eura, ale aj iných mien pred falšovaním, a to prostredníctvom trestnoprávnych opatrení s posilnenými ustanoveniami o úrovni sankcií, nástrojoch vyšetrovania a o analýze, zisťovaní a odhaľovaní falzifikátov eurobankoviek a euromincí počas súdnych konaní.

Väčšina členských štátov správne transponovala články 3 a 4 smernice o kriminalizácii určitých trestných činov, ustanovenia článku 5 o sankciách, ktorými sa zavádza najvyššia sankcia v trvaní najmenej piatich rokov za distribúciu a najvyššia sankcia v trvaní najmenej ôsmich rokov za výrobu falšovanej meny, ako aj ustanovenie článku 9, ktorým sa členské štáty zaväzujú, aby zabezpečili možnosť využívať určité nástroje vyšetrovania.

Z posúdenia vyplýva, že momentálne nie je potrebné smernicu revidovať, aj keď jej uplatňovanie by sa malo zlepšiť. Vo všeobecnosti väčšina členských štátov transponovala väčšinu ustanovení smernice. Takmer všetky členské štáty však majú problémy s transpozíciou jedného alebo viacerých ustanovení, ako sa uvádza v predchádzajúcich oddieloch.

Komisia bude naďalej posudzovať súlad členských štátov so smernicou a prijme všetky vhodné opatrenia na zabezpečenie dodržiavania jej ustanovení v celej Európskej únii.